

Student: Risto Ilić
Obor: Teorie Interaktivních médií
Předmět: Úvod do uměnovědných studií
Přednášející: David Balarin

Semestrální práce

Zadání: Zpracování slovníkového hesla.

Zvolené heslo: Subkultura

Téma: Rastafariánství

1. Slovníkové heslo

Subkultura:

Pojem **subkultura** poprvé definoval v roce 1947 **Milton Gordon** jako „*pododdělení národní kultury, složené z kombinace sociálně situačních složek, jako je třídní status, etnický původ, městské nebo venkovské osídlení a náboženská příslušnost, které tvoří svou kombinací fungující jednotu, jež integračně upevňuje na ní se podílející jedince.*“

Podle **Velkého sociologického slovníku** je **subkultura** definována jako:

1. soubor specifických norem, hodnot, vzorců chování a životní styl charakteristický pro určitou sociální skupinu v rámci širšího společenství (tj. v rámci dominantní kultury, jejíž je tato podskupina konstitutivní součástí).
2. specifickou skupinu či specifické společenství lidí, kteří jsou tvůrci a nositeli zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a zvyků. Liší se zpravidla svým image (symboly, vzhled, odívání) a viditelně odlišným životním stylem, i když se podílejí i na kultuře převažující a na fungování širšího společenství lidí, do něhož patří. Jde zpravidla o neformalizované sdružení lidí, kteří se vzájemně vyhledávají a podporují.
3. množina nezávislých myšlenkových proudů a hnutí, které si navzájem neprotiřečí.

Rastafariánství:

Většina odborné literatury nám říká o tomto heslu, že jde o **svěbytné nábožensko-politické hnutí**. (*Encyklopedie Britannica*)

Máme zde ještě jeden termín, rastafarianismus, ale ten je odbornou společností a také samotnými rastafariány odmítán, jelikož koncovka „ismus“ je znakem povrchnosti.

2. Úvod

Může se zdát, že problematika hnutí Rastafariánů je nám, Středoevropanům, natolik vzdálená, jako je vzdálený Karibik od našich končin. Známe mnoho náboženství a sekt, například mormony, jehovisty, satanisty, aj. O rastafariánech víme však málo. Známe pár prvků, s nimi spojených. Poslouchají a tvoří reggae a dancehallovou hudbu, mají dredy a kouří marihuanu. Sami ale zcela nevíme, jak si tyto prvky s rastafariánským hnutím spojit. Zdání klame a chtěl bych říci, že je tu velký důvod, pro to abychom jejich kulturu blíže poznali. Tímto důvodem je kauza vzniku hnutí. Pokud se pokusíme sledovat cestu do minulosti rastafariánství, dostaneme se k faktům, kterým bychom měli, jako Evropané, ovlivnění křesťanskou kulturou naší minulosti, věnovat větší

pozornost. Proč? Jelikož rastafariánství se nevyvinulo jen tak z ničeho, nýbrž z křesťanství, které na africkém kontinentě zaseli naši evropští předchůdci christianizací tamního obyvatelstva. Toto náboženství je tedy dítětem církve koloniálního světa. Díky pohledu a učení rastafariánství se lze poučit a sledovat chyby ve vývoji dějin, kterých se křesťanská církev dopustila. Rastafariánský překlad bible je poučný, pozitivně zdravý a mnoho věcí upravil z křesťanství k lepšímu pohledu. Této problematice bych se rád věnoval, jelikož jsem toho názoru, že toto pole je stále aktuální a poučné.

3.1. Vznik hnutí

Začněme na Jamajce. Tento ostrov původně obýval kmen Arawaků, který postupně vyhynul. Z velkého důvodu kvůli španělským kolonizátorům, kteří je využívali, jako pracovníky, otroky. Poté získali kontrolu nad ostrovem Angličané, kteří si přivezli z Afriky černé otroctvo. Tito lidé z afrického kontinentu, po prodání do otroctví přijali v Americe křesťanství za své náboženství (většina z nich, zachovala se i náboženství původní na některých místech).

Otroci si přizpůsobili křesťanství k obrazu svému, aby jim bylo bližší. Díky baptistům se mohli stát černoši i duchovními. To jim dalo pocit jisté malé nezávislosti. Později však byly tyto funkce zakázány obsazovat černými otroky a místem konání bohoslužeb musely být pouze „kostely bílých“. A proto se tajně scházeli na jamajských farmách a vzniklo tak nové hnutí, které ale praktikovalo již křesťanské rituály. I když bylo časem otroctví zrušeno, tyto myšlenky setrvaly. Jako křesťané očekávali, že přijde Kristus a spasí je z babylónského zajetí (rastafariánský termín). Spasitel přišel v podobě Marcuse Garveye, který byl uznán za proroka. Obrátil černošský komplex méněcennosti v hrdost. Nebyl by ale rastafarián nazván prorokem a nejspíš by i samotné rastafariánství neexistovalo, kdyby Garvey neprohlásil: „Pohleďte k Africe, kde černý král bude korunován, protože den vysvobození je blízko!“ Naplnění spatřili o několik let později, roku 1930, kdy Ras Tafari Makonnen vstoupil na etiopský trůn a přijal korunovační jméno Haile Selassie. Proč byl právě on považován rastafariány za boha? „*Poněvadž bílí lidé vidí svého boha svým bílým pohledem, začali jsme teprve nyní, byť je to pozdě, vidět našeho boha našima vlastními očima*“, prohlásil Marcus Garvey. Měl přinést spásu černému lidu. Když na Jamajku přijel Haile Selassie a rastafariáni poprvé spatřili vtěleného boha, bylo to pro ně skutečným potvrzením jeho božství. Na celé Jamajce už několik dní před císařovým přiletím přšelo, když ale Haile přiletěl a letadlo se dotklo země, mraky se najednou roztrhaly a déšť ustal. Když pak císař vystoupil, byl nádherný slunečný den. Ať zní tato zpráva jakkoliv zázračně, pro rastafariány to bylo a je znamením, že Haile Selassie je skutečně tím, za kterého ho pokládají. Spoustu Jamajčanů si myslí, že přestože Hailovo tělo už zde není, tak jeho duše je stále mezi námi.

3.2. Rastafariánské vědění

Podle rastafariánů, rastafariánství není víra. Rastafariáni nevěří, že Haile Selassie je jak a mesiáš, oni to ví. Slovo „víra“ není v jejich slovníku, protože pro ně je důležité „vědění“. Víra může být klamná, ale je-li člověk o něčem přesvědčen, ví-li něco, nikdo mu to nemůže vyvrátit. Proto je každý člověk, bez ohledu na rasu či původ, rastafarián. Rastafariánství je tedy spíše stylem života nežli vírou. Rastům jde pouze od odlišení boha od boha. Jah je bohem zvláště pro černé a sám je také Bohem černým. Jah stvořil člověka k obrazu svému, tedy pravý boží člověk je černoch. Mluví-li bible o vyvoleném národě, o Izraeli, má na mysli Afričany. To, že to není na první pohled znát, je dáno tím, že bílá společnost pozměnila biblické knihy, aby tak zatlačila africkou rasu. Člověk má tři úrovně: zvířecí, kterou ovládají vášně. Druhou úroveň, kterou skrže vůlí ovládají city, a třetí, boží, kterou je schopen pokojně komunikovat s hlubinami svého bytí. Život je celý inspirován boží vůlí, kterou rastafarián naplňuje sdílením lásky, protože jah je láska, Tím, že rastafarián žije, naplňuje smlouvu s jahem. Život je tím největším, co rastafarián dostal, a tak nepřemýšlí o posmrtné existenci.

3.3. Styl života

Nejvýznamnějším prvkem zevnějšku rastafariána jsou dread-locks, neboli dredy. Zvláštním způsobem spletené prameny vlasů, které pak vytváří dojem hřívy. Celá tato záležitost má náboženské zdůvodnění. Haile Selassie přece obržel titul Vítězíci lev z kmene Judova, lev sám je symbolem Etiopie a leč je i králem zvířat – a co více připomíná lví hřívu, než dread-locks. Dalším prvkem, který se často podepisuje na rastově zevnějšku, jsou tři barvy: zelená, žlutá a červená. To jsou barvy Etiopie a vůbec Afriky. Barvy bohaté vegetace, žhnoucího slunce a prolité krve. Ty se uplatňují jak v zdobení oděvů, obydlí, tak i ve výtvarném umění.

V celém Karibiku jsou veliké potíže s alkoholismem obyvatel. Už světové značky karibských destilátů svědčí o tom, že alkohol je s tímto krajem spojen od domprvních kolonizátorů a prvních polí cukrové třtiny. Tomu ale řekli rastafariáni své – ne! Oni se pokládají za zasvěcené jahu a tak je alkohol naprostou většinou rastafariánů odmítán.

Bible formuje i rastafariánův postoj ke stravování. Rastafarián se řídí stejnými pravidly jako židé. Také odmítají chemické přísady jídel. Naprosto většina rastů odmítá jakoukoliv konzumaci masa, ve které vidí projev lidské krutosti k božímu stvoření. Konzumuje se tedy pouze ovoce a zelenina, pečivo z vlastního zrní a k pití používají šťávy z plodů a vodu. Tomuto stylu stravování se říká I-tal. I-tal však není pouze styl stravování. Je to výraz pro celkový životní styl přírodního, zdravého a morálně čistého. Jde v něm o to, odmítnout vše, co poskytuje společnost a žít pouze z práce vlastních rukou a z darů přírody. Takoví rastové si sami zhotovují vše. Od domů až po oděv. Musí mít k tomu ale podmínky, takže je toto běžné spíše u rastafariánů žijících v horách.

3.4. Posvátná rostlina

Kouření marihuany patří k nejběžnějším náboženským úkonům rastafariána. Marihuana je pro rastafariánův život tak důležitá, že je třeba se nad ní pozastavit. Ganja, marihuana, herb, kaya, maka, sensemina, jeruzalémský chléb, královský chléb, chléb Beránkův, plevel moudrosti a Šalamounova rostlina – to jsou vše rastafariánské názvy pro jedinou rostlinu Cannabis.

Její první semena přivezli až indiští přistěhovalci během anglické kolonizace. Černým otrokům sloužila marihuana k překonáním osobních údelů, jelikož jim pomáhala vytvářet pozitivní stav uprostřed jinak nelidských a nepředstavitelných podmínek, ale byla také formou oslavy. Při vzniku rastafariánství byla už natolik spjata s černým obyvatelstvem, že se její kouření stalo náboženským aktem, které má teologické zdůvodnění.

První zprávou bible, která hovoří o marihuaně, je podle rastafariánů hned první kapitola Genesis: Bůh také řekl: Zazelenej se země zelení: bylinami, které se rozmnožují semeny, a ovocným stromovým rozmanitého druhu, které na zemi ponese plody se semeny. Uprostřed města na náměstí, z obou stran řeky, bylo stromové života nesoucí ovoce života dvanáctkrát do roka, každý měsíc dozrává na něm ovoce a jeho listí má léčivou moc pro všechny národy. Marihuana jakožto bylina moudrosti a zdraví nebyla podle rastů lidem k dispozici od stvoření světa. Stvořena sice byla, ale objevila se až mnohem později.

Když zemřel nejmoudřejší z lidí, král Šalamoun, vyrostla na jeho hrobě rostlina, kterou nikdo neznal. Když však byla utržena a lidé poznali její moc, usoudili, že je to boží dar. A tak se stala marihuana svatou rostlinou rastafariánů. Pro rastafariány je kouření totéž, co je účast křesťana na eucharistii. Při kouření vstupuje kuřák do přímého stavu s jahem a s celým jeho stvořením. Při tomto stavu nevnímá zlo dnešního dne, ale povyšuje se do stavu, kdy je vše dobré. Marihuana se však nepoužívá jen ke kouření. Používá se i k jídlu, pití, k mazání, ale z konopí se tkají i látky a pletou provazy.

3.5. Umění

Hudba patřila už k životu otroků na plantážích. Byla to jedna z věcí, která je nabíjela spoustou energie. Bílí v ní i viděli jakýsi druh ohrožení, proto byl třeba nějakou dobu zakázán buben jako nejužívanější hudební nástroj afroameričanů. Přes zákazy se však hudba zachovala dodnes v nejruznějších podobách a i v rastafariánském hnutí hraje jednu z hlavních rolí náboženského života.

Zdroje:

THE CONCEPT OF THE SUB-CULTURE AND ITS APPLICATION [1947] (Milton M. Gordon)

<http://artslexikon.cz/index.php/Subkultura>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/subkultura>

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/491801/Rastafari>

Rastafari, Ota Halama